

2. Даниленко Л. Сучасні підходи до управління навчальними закладами в умовах інноваційного розвитку // Післядипломна освіта в Україні. – 2008. – Спецвипуск. – С. 14–16.

3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с. (Альма-матер).

4. Енциклопедія освіти / АПНУ ; гол. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

5. Малеева Анна. Актуальність теми тематичної педагогічної ради, мета та задачі//Блог класних керівників – 2015. – Режим доступу до ресурсу : <http://znz-envk-kl-ker.blogspot.com/2015/04/blog-post.html>.

6. Шевчук С.С. Інноваційні підходи до навчання професії : Методичний посібник. – Донецьк : ІПО ІПП УМО АПН України. – 2009. – 117 с.

Гулей О.В.

старший викладач;

Никифоров А.М.

викладач,

*Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка*

МИСТЕЦЬКІ ЦІННОСТІ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Вища школа є вагомим фактором у виховному процесі сучасної молоді. Одним із основних завдань мистецької освіти є формування світогляду студента. Актуальність проблеми полягає в тому, щоб не просто підготувати спеціаліста галузі образотворчого мистецтва, а й виховати в нього патріотичні переконання й погляди, спрямовані на розуміння національної ідентичності.

Мистецьке життя нашого часу тісно пов'язане з духовною та культурною спадщиною народної творчості. Без вивчення народного мистецтва, без дослідження мистецьких цінностей свого народу неможливо розвивати професійну художню освіту. Перед вчителем образотворчого мистецтва, і, в більшій мірі, перед викладачами вузів, які готують цих фахівців, постає нелегке та відповідальне завдання відродити традицію народного мистецтва, розкрити сучасному студенту красу та глибину народного мистецтва. Проблема полягає в тому, щоб не просто передати свої знання та досвід, а й залучити творчу молодь до відродження, збереження та подальшого розвитку народного мистецтва рідного краю з метою реалізації набутих знань та вмінь в майбутній професії.

«Молода людина, – пише С. Сисоєва, – тільки тоді може повноцінно здобувати професійну освіту, коли вона знає, що набуті знання стануть основою її професійного становлення, успіху у житті, засобом соціального захисту, тим підґрунтям, який дозволить знайти своє місце у суспільстві, дійсно творити своє життя, сомостверджуватися і смореалізовуватися у ньому» [3, с. 205].

Першочергове завдання сучасної професійної освіти полягає у формуванні особистості, вихованій на повазі до народних мистецьких цінностей, особистості, здатній розвивати та реалізовувати свій творчий потенціал на основі вивчення традиційного мистецтва свого регіону.

Протягом багатьох тисячоліть людство не знало такого окремого поняття як мистецтво. Це не означає, звичайно, що воно не мало естетичних якостей

художньої культури. Художньо-естетичні якості були притаманні різним формам життя та побуту людей, не відмежованого, в той же час, в окремий вид діяльності. Наприклад, наскельні розписи первісних людей ще не були власне картинами. Зображення тварин, сцен полювання, народних свят чи ритуалів не просто відображали життя та побут наших пращурів а, на сам перед, за задумом їх авторів, покликані були допомогти їм в реальній дійсності.

З плином часу, в процесі суспільного розвитку, художня діяльність виділилась в окрему галузь культури. На зміну майстерно прикрашеним побутовим речам прийшли живописні полотна, станкова скульптура, книжна графіка і т. д., що свідчить про виникнення професійного мистецтва, мета якого дещо вужча – надавати людині естетичне задоволення, впливати на її свідомість. В цей же час народні майстри, як і в минулі часи, створювали своє мистецтво – художнє оформлення предметів побуту.

Народне мистецтво, безперечно, є прямим спадкоємцем стародавніх форм людської культури. Саме тому народне мистецтво донесло до наших днів естетичні уявлення минулих поколінь, їх художні смаки та уподобання. Важко переоцінити значення художньо-естетичного досвіду накопиченого протягом багатьох століть в народних ремеслах. Перші зразки художніх ремесел, в яких стає помітним поділ виробів для різних верств населення з'являються з часів Київської Русі. Ремісники почали виготовляти предмети різної вартості. З розвитком торгівлі розширюється діапазон матеріалів: дорогоцінні метали, скло, дорогі тканини (парча, атлас, шовк), металеві (золоті, срібні) та шовкові нитки тощо. Якщо на початку розвитку ремесел створювались речі для власного використання чи для продажу в умовах безпосереднього контакту майстра з покупцем, то, починаючи з XVII–XIX століття художні ремесла значно розширюють поле своєї діяльності: постачаються вироби для продажу на ярмарках, для розповсюдження їх серед широкого кола споживачів, іноді, досить віддаленого географічно.

Якщо порівняти вироби створені ремісниками та майстрами художніх промислів, може скластися думка, що на першому ремісничому етапі існування народного мистецтва вироби були більш досконалішими. Адже речі, зроблені для себе повинні відрізнятися більшою довершеністю, більшою любов'ю до них автора. Але це не зовсім так. Зіткнувшись із проблемою широкого продажу виробів мистецтва, майстри народних промислів змушені були велику увагу приділити привабливості, виразності, яскравості, одним словом, декоративності творів. Саме тому виробам XVIII–XIX століття властива пишна декоративність, конструктивність, доцільність та цілісність декору, тобто ті якості, які ми звикли вважати невід'ємними рисами народного мистецтва. Крім того, в пошуках найбільш виразних та гармонійних форм створення та декорування виробів майстри виробили прийоми, які відрізняють народне мистецтво від професійного. В межах суто професійного мистецтва працюють художники з яскраво вираженими індивідуальними рисами творчості, з небагаточисельними особистостями, які мають яскраво виражений талант, закріплений професійними знаннями. А в народному декоративно-прикладному мистецтві ми бачимо особливого розвинене певне художнє явище в окремо взятому регіоні, або певній місцевості яка охоплює кілька сіл, можливо, навіть, в одному селі.

Традиційне народне мистецтво має свої закони, свої художні прийоми, які суттєво відрізняються від законів та прийомів професійної художньої творчості. В народних ремеслах відсутні, як правило, такі підготовчі етапи, які необхідні та обов'язкові для професійного художника: ескізи, проекти, етюди тощо. Майстер народної творчості може працювати по пам'яті, створюючи типову композицію виробу, яка розроблена та вдосконалена ще за багато десятиліть, або, навіть, століть до народження майстра. Досвідчений майстер знає багато елементів напам'ять, і без

особливих зусиль поєднує їх в своїх композиціях. Важливо те, що він не просто механічно повторює певний набір елементів, а вільно трактує існуючі століттями мотиви, створюючи кожен раз новий твір мистецтва. Це стосується практично всіх видів народної творчості: вишивки, ткацтва, гончарства, різьблення тощо. Народне мистецтво відрізняється від ремесла тим, що майстер народної творчості постійно перебуває в творчому пошуку, працюючи в межах традицій даного регіону, але кожен раз виготовляючи новий твір, відмінний від попереднього. Тут варто звернути увагу на роботу професійних художників живописців. Коли художник повторює свою композицію, виникає потреба зробити копію живописного полотна і художник повинен виконати роботу так, щоб копію неможливо було відрізнити від оригіналу, тоді як народний майстер виконуючи одну і ту ж саму композицію не повторює її буквально. Коли майстер прагне створити точну копію зразка, сам процес роботи з природними матеріалами стає набагато складнішим, втрачається творчий підхід, нехтується гармонійне поєднання матеріалу або особливості фактури.

«Унікальні можливості впливу на особистість належить декоративно-прикладному мистецтву, – наголошує О. Гевко, – яке є невичерпною скарбницею духовних і мистецьких цінностей і відображає особливості художньої народної творчості різних регіонів України, зберігаючи глибокі традиції. Саме в середовищі національної культури можливе формування творчої, всебічно розвиненої особистості» [1; 6].

На наше глибоке переконання, знайомство з витоками традиційного мистецтва свого народу, з особливостями традиційних видів декоративно-прикладного мистецтва свого регіону є важливою складовою навчально-виховного процесу у підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Саме тому вивчення декоративно-прикладного мистецтва у вищій школі спрямоване на:

- використання засобів декоративно-прикладного мистецтва в національно-патріотичному вихованні особистості студента;
- розширення знань студентів про культурно-мистецьку спадщину свого народу;
- підвищення рівня володіння різними техніками декоративно-прикладного мистецтва;
- вміння самостійно виготовляти твори декоративно-прикладного мистецтва.

Отже, оволодіння національними духовними та мистецькими цінностями свого народу – важливі чинники національного виховання молоді, без якого неможливе збереження історичної пам'яті та розвиток духовності. Таким чином, теоретичне та практичне оволодіння засобами декоративно-прикладного мистецтва є надійним ґрунтом формування у майбутніх вчителів образотворчого мистецтва патріотичних почуттів, національної ідентичності, готовності до продовження духовних та мистецьких традицій свого народу.

Список використаних джерел:

1. Гевко О.І. Національно-патріотичне виховання студентів вищих педагогічних закладів засобами декоративно-ужиткового мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. Наук : 13.00.07 / О.І. Гевко ; Київ, Нац. пед. ун - т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2003. – 21 с.
2. Сисоєва С.О. Творча професійна підготовка фахівців : особливості процесу / С.О. Сисоєва // Сучасна мистецька освіта : реалії та перспективи : зб. наук. праць. - Київ-Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2004. – 212 с.